

Verrijking voor de dieren op de kinderboerderij

> Ruud Oosterhof, Speelboerderij Elsenhove, Amstelveen & Inger van der Laan

Op de kinderboerderij brengen we kinderen en volwassenen in contact met dieren, meestal landbouwhuisdieren. Ondanks dat deze dieren gedomesticeerd zijn, laten ze nog veel gedrag zien van hun wilde voorouders. Voor bezoekers is hierdoor nog veel interessants te ontdekken in het gedrag van deze dieren. Dit natuurlijke gedrag kunnen we nog meer stimuleren door het nemen van verschillende maatregelen, zoals een optimale inrichting van het verblijf, rekening houden met de natuurlijke groepssamenstelling en de voeding aan te passen of de momenten dat we voeding aanbieden te variëren.

Wat kunnen we leren van diertuinen?

Een hedendaagse diertuin is niet meer te vergelijken met de diertuinen van 30 tot 50 jaar geleden. De verblijven ogen natuurlijker, dieren leven in groepen of juist solitair, afhankelijk van hoe ze in de natuur leven. Het voedsel wordt verspreid over de dag aangeboden of dieren moeten actief naar hun voedsel op zoek. Bezoekers moeten op zoek naar het dier, het is niet meer vanzelfsprekend ze 'midden in het verblijf' te vinden. Door onderzoek naar dieren in het wild en observaties bij dieren in diertuinen is er veel kennis vergaard hoe de dieren van nature leven en hoe we hier bij onze dieren in gevangenschap op in kunnen spelen.

Stilstand is achteruitgang?

Hoe kunnen we hiermee op onze kinderboerderijen aan de slag? Kunnen we onze dieren nog meer uitdagen om soorteigen gedrag te laten zien? Zijn we niet te snel tevreden door te stellen dat 'varkens altijd al zo gehouden worden'? Aan diervverzorgers de taak, maar ook de uitdaging om de bezoekers het beste van onze dieren te laten zien. Dit is niet alleen een verrijking voor de dieren, maar ook voor het werk zelf.

En waarom nog meer?

- Gedragsverrijking kan helpen om probleemgedrag te voorkomen of te verminderen, denk bijvoorbeeld aan kribbebijten of weven bij paarden. Dit draagt ook bij aan de gezondheid van de dieren
- Dieren waarbij gedragsverrijking wordt toegepast, leren beter omgaan met veranderingen in de omgeving en ervaren daardoor minder stress.
- Bezoekers (en medewerkers) krijgen een beter beeld van het soorteigen gedrag passend bij de diersoort.

Aanpassingen in de praktijk

Heeft u op uw kinderboerderij al nagedacht over verrijking? Op Speelboerderij Elsenhove in Amstelveen zijn ze hier actief mee bezig. Ruud Oosterhof, teamleider Natuur en Milieu Educatie (NME) vertelt hierover: "We hebben met de diervverzorgers een aantal keren bij elkaar gezeten om uitdagingen te bedenken, maar ze wel zo te kiezen dat het praktisch binnen het drukke werkschema past."

"Sommige aanpassingen waren heel eenvoudig, maar andere vereisen meer (eenmalige) inspanning. De konijnen zitten niet in flats, maar altijd in tweetallen in een ruim verblijf waar ze ook buiten kunnen lopen en kunnen graven. Iets meer werk vraagt de ezelweide. De ezels moeten om van voer- naar waterbak te lopen een route afleggen die met (schrik)draad extra lang is gemaakt. Ook is de hooibak met een rooster afgesloten, zodat de dieren meer moeite moeten doen om het hooi te verkrijgen (slowfeeder). De geiten kunnen klimmen op boomstammen en kunnen zo hun natuurlijke behoefte om te klimmen en springen kwijt. Kippen en duiven zitten bij elkaar in een hok. Hierdoor vindt er interactie tussen verschillende diersoorten plaats en gebruiken we zowel de bodem van het verblijf en de ruimte daarboven optimaal. Voor bezoekers is er dus overal wat te zien. De Noord-Hollandse hoenders lopen los op het terrein en kunnen zelf voor een deel voedsel bij elkaar scharrelen. Voor de ratten is er een pijpenstelsel gebouwd om van verblijf naar verblijf te moeten lopen. De verblijven zijn allemaal verschillend ingericht en hebben verschillende functies: om te eten, te slapen, te spelen enz. Dit zijn een paar voorbeelden van wat er in de afgelopen jaren is gerealiseerd bij de Elsenhove."

Nieuwe acties

Per diersoort is gekeken of er één of meerdere aanpassingen aan het verblijf of aan het voerschema doorgevoerd konden worden. Enkele uitkomsten zijn dat bij de kippen en de kalkoenen bollen van gaas zijn opgehangen waar brandnetels, andijvie of ander geschikt groenvoer in kan. Ook krijgen ze met enige regelmaat een handvol meelwormen. Voor het Bonte Bentheimer varken is extra nieuw speelgoed aangeschaft: een stevige voetbal, een ketting met een bal en een stevige ketting om op te kauwen. Maar ook zij krijgt af en toe een handvol meelwormen in het stro geworpen. De ezels en geiten krijgen zeer regelmatig wilgentakken. Tip: wilgentakken kunnen op de grond gelegd worden, maar bij geiten ook hoger worden opgehangen, zodat ze meer moeite moeten doen om erbij te komen. De ratten krijgen af en toe wat rozijnen en de cavia's verschillende soorten groenten, waardoor hun keuzemogelijkheid vergroot wordt.

Wat voor de Elsenhove erg belangrijk is, is dat de basis zelf meer dan goed is: goede, afgewogen en gevarieerde voeding, vers water en een goede verzorging van vacht en hoeven. Het toepassen van de verrijking gebeurt echter niet standaard of op vaste momenten, maar is wel onderdeel van het diermanagement. Juist de onvoorspelbaarheid van het aanbieden hiervan is de kracht om het interessant en stimulerend te houden voor dier (en mens).

Ruud voegt hier aan toe: "Je wilt graag dat de bezoekers net even wat meer kunnen genieten. Dat (groot)ouders hun (klein)kinderen net op dat speciale gedrag van dat ene dier kunnen wijzen. Dat krijgen wij dan weer terug van onze bezoekers. Dit vergroot onze trots op een mooi product. Met als extra beloning actieve, gezonde dieren die hun natuurlijk gedrag vertonen en meer interactie met hun omgeving hebben. En echt waar: het kost maar enkele minuten per dag extra!"

Suggesties?

Graag hoort de Elsenhove van de lezers nieuwe suggesties die in een volgende uitgave van het Vakblad met iedereen gedeeld kunnen worden. U kunt suggesties mailen naar: elsenhove@amstelveen.nl

De ezels eten uit een slowfeeder

Bezoekers moeten de ratten zoeken in het verblijf

De konijnen zijn gehuisvest in aantrekkelijke groepsverblijven.

De kippen scharrelen in het weiland.